

KUUSIVASU

KUUSIOKUNTIEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Alkuperäisen Kuusvasun työryhmä koostui seuraavista henkilöistä:

Ritva Paarvala (pj), perhepäivähoidon ohjaaja Soini
Aino Huttunen, päiväkodin johtaja Soini
Kristiina Joensuu, perhepäivähoidon ohjaaja ja ryhmäperhepäivähoitokodin vastaava Lehtimäki
Tiina Vainionpää, päiväkodin opettaja Lehtimäki
Elina Vainionpää, päiväkodin ohjaaja Kuortane
Anne Haapa-Aho, päiväkodin opettaja Kuortane
Marita Niukkanen, päiväkodin päällikkö Alavus
Paula Asunmaa, lastentarhanopettaja Alavus
Erja Patama, perhepäivähoidon ohjaaja Töysä
Hanna Rasi, vs. perhepäivähoidon ohjaaja Töysä
Marjut Ylä-Rautio, päiväkodin johtaja Töysä
Kati Palojarvi, lastentarhanopettaja Ähtäri
Aulikki Salomaa, perhepäivähoidon ohjaaja Ähtäri
Sirpa Mannismäki, kiertävä erityislastentarhanopettaja Ähtäri
Terhi Kaijankangas, (siht.) vs. perhepäivähoidon ohjaaja Alavus

Kuusvasun päivitystyöryhmä 2008-2009 koostui seuraavista henkilöistä:

Kristiina Joensuu, ryhmäsvastaava Lehtimäki
Tiina Vainionpää, perhepäivähoidon ohjaaja ja päiväkodin opettaja Lehtimäki
Elina Vainionpää, päiväkodin ohjaaja Kuortane
Marita Moisia, vs. päiväkodin ohjaaja Kuortane
Anna Koskiahde, vs. päiväkodin opettaja Kuortane
Sari Karhukorpi, perhepäivähoidon ohjaaja Alavus
Paula Asunmaa, lastentarhanopettaja Alavus
Terhi Kaijankangas, vastaava lastentarhanopettaja Töysä
Johanna Alasalmi, vastaavan lastentarhanopettajan sijainen Töysä
Marjut Ylä-Rautio, vastaava lastentarhanopettaja Töysä
Aulikki Salomaa, ryhmäperhepäivähoidon vastaava esimies Ähtäri
Sirpa Mannismäki, varhaiskasvatuksen päällikkö Ähtäri
Peltola Taina, lastentarhanopettaja Ähtäri

Kuvitus: Matti Vanhatupa, Ähtäri

SISÄLTÖ

1 KUUSVASU eli Kuusiokuntien Varhaiskasvatussuunnitelma

2 VARHAISKASVATUS

- 2.1 Mitä varhaiskasvatus on?
- 2.2 Varhaiskasvatuksen arvopohja ja kasvatuspäämäärät

3 VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

- 3.1 Tavoitteena hyvinvoiva lapsi
- 3.2 Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus
- 3.3 Kasvattaja varhaiskasvatuksessa
- 3.4 Varhaiskasvatusympäristö
- 3.5 Oppimisen ilo
- 3.6 Kielen merkitys varhaiskasvatuksessa
- 3.7 Lapselle ominaiset tavat toimia
  - 3.7.1 Leikkiminen
  - 3.7.2 Liikkuminen
  - 3.7.3 Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen
  - 3.7.4 Tutkiminen
- 3.8 Varhaiskasvatuksen sisältöalueet eli orientaatiot

4 VANHEMPIEN OSALLISUUS LASTEN VARHAISKASVATUKSESSA

5 ERITYINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA

- 5.1 Lapsen erityisen tuen tarve
- 5.2 Yhteistyö lapsen tuen järjestämisessä

6 TURVALLISUUSSUUNNITTELU VARHAISKASVATUKSESSA

7 VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMISEN ERÄITÄ NÄKÖKOHTIA

- 7.1 Verkostoyhteistyö
- 7.2 Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset ja vaihtoehtopedagogiikka/-filosofia varhaiskasvatuksessa
- 7.3 Luonto, lähiympäristö, liikkuminen ja kulttuuri Kuusiokuntien alueellisina vahvuuksina varhaiskasvatuksen näkökulmasta

LIITTEET

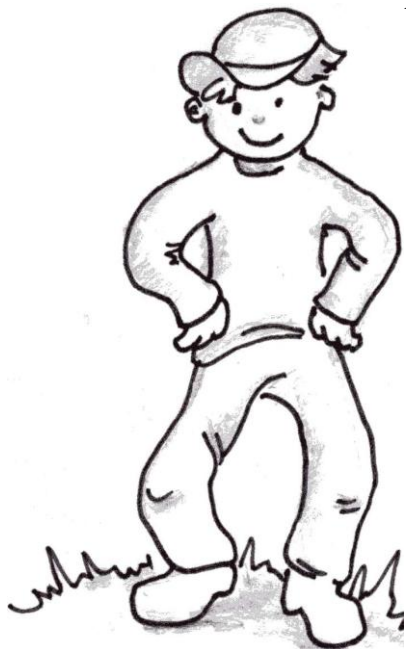
Liite 1: Onni Arvolan tuen tarve

Kuusvasun seuranta ja arviointi vuoden 2011 aikana.

Onnin matka varhaiskasvatukseen

*Nyt pääset Vasumatkalle
Kuusiokuntien alueelle.
KuusVasun tavoitteena
on toimia asiakirjana,
jossa lapsella rooli on keskeinen
ikä ja kehitystaso huomioiden.*

*On varhaiskasvatus vuorovaikutusta,
kasvua, kehitystä, oppimista.
Yhdessä lapsi ja kasvattaja
unohtamatta kasvatuskumppanuutta.
Vasu muistuttaa meitä arvoista,
jotka ovat toiminnan pohjana,
ja yhtenä isona tavoitteena
on itsetunto terve ja vahva.
Meillä lapsi saa osakseen turvallisuutta
hyväksyntää ja rakkautta.*

*Varhaiskasvatus pitää tärkeänä
jos joku tukea tarvitsee erityistä,
että lapsi saa ohjausta, harjaannusta
ja vahvistaa itsetuntoa.
Se suunnitelmaan kirjataan
ja yhteisesti arvioidaan.*

*Lapsi meillä isommaksi varttuu
uudet asiat toisilta tarttuu
pelit, lelut, kiinnostaa,
on sanoilla leikittely mukavaa,
ja keskittyminenkin parempaa.*

*Auttaa kieli ja leikit oppimaan
ajattelua, vuorovaikutusta tukemaan,
sanallisia ohjeita noudattamaan
ja saduista, kirjoista nauttimaan.
Itse keksityt lorut, tarinat
on parasta itseilmaisua,
antaa luova tekeminen, toiminta
omiin kykyihin luottamusta.*

*On ympäristö, luonto lähellä
ja saatavilla kulttuurielämyksiä,
joista saa kokemuksia tärkeitä,
ainutlaatuisia elämyksiä.
On lapsella tilaa liikkua
ja lapsuudesta nauttia!*

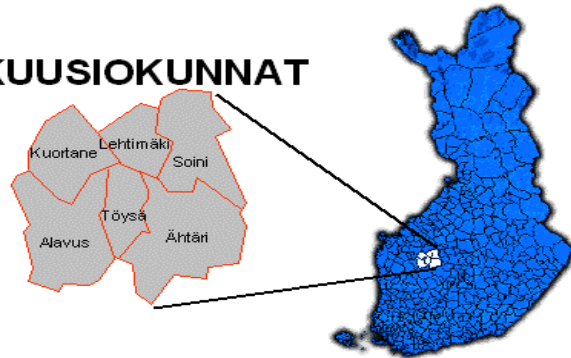
Hanna Rasi, Töysä

1. KUUSVASU eli seutukuntamme Varhaiskasvatussuunnitelma

Seutukuntaamme kuuluvat Kuortaneen Lehtimäen, Soinin ja Töysän kunnat sekä Alavuden ja Ähtärin kaupungit. Asukkaita vuoden 2008 lopussa:

Alavudella	9 530
Kuortaneella	4 300
Lehtimäellä	1 900
Soinissa	2 528
Töysässä	3 258
Ähtärissä	6 831

KUUSIOKUNNAT

Kuusiokuntien seutukunta sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla. Seutukunnan pinta-ala on 3.410 neliökilometriä ja siitä 229 neliökilometriä on vesistöjä. Kuusiokunnat on maisemaltaan monipuolinen seutukunta. Länsiosissa alkaa jo näkyä piirteitä Pohjanmaan lakeuksista ja itäosat ovat mäkiä. Etelä-Pohjanmaan maakunnan korkein kohta, Soinin Raitämäki löytyy Kuusiokuntien alueelta. Järviä on Etelä-Pohjanmaan oloissa poikkeuksellisen runsaasti ja siitä syystä loma-asutuskin on runsasta. Metsäisyys ja suot ovat tunnusomaisia piirteitä Kuusiokuntien luonnonympäristölle. Seuraavassa Kuusiokuntien hallintokunnat, päivähoitomuodot ja esiopetus kunnittain:

Alavus (hallintokunta: perusturva)

- perhepäivähoito
- Vääpelin ryhmäperhepäivähoitokoti
- Aseman ryhmäperhepäivähoitokoti
- Huvikummun ryhmäperhepäivähoitokoti
- Taipaleen ryhmäperhepäivähoitokoti (31.7.2010 saakka)
- Kekkulan päiväkotit
- Veturivillen päiväkotit

Päivähoidon puolella esiopetusta annetaan Kekkulan ja Veturivillen päiväkodeissa sekä Huvikummissa. Sivistyspuolella esiopetusta on erillisissä ryhmissä Kirkkomännikön ja Länsipuolen kouluilla sekä yhdysluokissa Sulkavan, Pollarin ja Sääskiniemen kouluilla.

Kuortane (hallintokunta: sivistystoimi)

- perhepäivähoito
- Jennylän ryhmäperhepäivähoitokoti
- Heikkilän ryhmäperhepäivähoitokodit 1 ja 2
- Leppälän ryhmäperhepäivähoitokoti
- Ruonan ryhmäperhepäivähoitokoti
- Päiväkotit Pikku-Alvari

Esiopetusta järjestetään Alvarin, Leppälän, Mäyrin, Ruonan ja Ylijoen kouluilla.

Lehtimäki (hallintokunta: Alajärven sivistystoimi 1.1.2009 alkaen)

- perhepäivähoito
- Ryhmäperhepäivähoitokoti -Nallukka
- Päiväkotit Vekkula

Esiopetusta annetaan Vekkulan päiväkodissa.

Soini (Hallintokunta sivistystoimi 1.1.2009 alk.)

- perhepäivähoito

- Hunajapuu ryhmäperhepäivähoitokoti
- Hautakylän ryhmäperhepäivähoitokoti
- Laulumaan päiväkoti

Töysä (Hallintokunta: sosiaalitoimi)

- perhepäivähoito
- Hakojärven ryhmis, Leppäkerttu
- Suutalan koulun ryhmis, Tilkkutäkki
- Päiväkoti Pikku-Trimmi, ilta- ja viikonloppuhoito
- Päiväkoti Pikku-livari

Esiopetusta annetaan sivistystoimen alaisuudessa.

Ähtäri (Hallintokunta: Sivistystoimi)

- perhepäivähoito
- Sinikello – ryhmäperhepäivähoitokoti (vuorohoito)
- Vilikkilän päiväkoti
- Ollinkulman päiväkoti, esikouluryhmä

Esiopetusta annetaan Ollinkulman päiväkodissa ja yhdysluokissa kyläkouluilla.

Vuonna 2003 Stakesin linjaamien Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, ohjata sisällöllistä kehittämistä ja luoda osaltaan edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi yhdenmukaistamalla toiminnan järjestämisen perusteita. Tavoitteena on myös lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksen palveluissa, sekä moniammatillista yhteistyötä sellaisten palvelujen kesken, joilla tuetaan lasta ja perhettä ennen lapsen oppivelvollisuuden alkamista. Yhdessä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden kanssa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet muodostavat valtakunnallisesti lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista edistävän kokonaisuuden.

Kuusiokuntien varhaiskasvatusväki on tehnyt yhteistyötä yli kuntarajojen jo pitkään. Syksyllä 2004 päätettiin varhaiskasvatuksen syvällisemmästä, seudullisesta yhteistyöstä, Kuusiokuntien yhteisestä varhaiskasvatussuunnitelmasta. Suunnitelman työstämistä varten perustettiin työryhmä, johon jokaisesta kunnasta valittiin kaksi edustajaa, Varpunen-projektin kiertävä erityislastentarhaopettaja sekä sihteeri. Työryhmä kokoontui noin kerran kahdessa kuukaudessa ja jokaiseen kokoontumiseen oli sovittu yhteinen tehtävä, jota oli työstetty valmiiksi omassa kunnassa. Puolentoista vuoden työstämisen jälkeen valmistui seudullinen KuusVasu, jonka tavoitteena on nimenomaan toimia alueellisen varhaiskasvatuksen yhteisenä laatuasiakirjana. KuusVasua päivitetään ja arvioidaan kahden vuoden välein. Viimeinen päivitys on tehty keväällä 2009. Yhteinen varhaiskasvatussuunnitelma on lähtökohtana kunnallisten Varhaiskasvatussuunnitelmien teossa.

2. VARHAISKASVATUS

Lasten varhaiskasvatusta koskevat lait ja asetukset sekä lapsen oikeuksien sopimukset ja muut asiakirjat määrittävät varhaiskasvatuksen ja siihen sisältyvän arvopohjan, periaatteet ja tavoitteet.

2.1 Mitä varhaiskasvatus on?

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Keskeisellä sijalla ovat oppiminen ja oivaltaminen leikin kautta, elämyksellinen ja kokemuksellinen toiminta, vertaisryhmäkontaktit sekä vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteä yhteistyö, kasvatuskumppanuus.

Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan jokaisen lapsen ikään ja kehitykseen perustuvaa yksilöllisyyttä. Varhaiskasvatus perustuu elinikäisen oppimisen periaatteelle, jossa oleellista on lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevä jatkumo kouluun.

Kuusiokuntien varhaiskasvatus koostuu suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Keskeinen voimavara varhaiskasvatuksessa on ammattitaitoinen henkilöstö, jonka osaaminen pohjautuu ammatillisen koulutuksen ja kokemuksen tuottamaan tietoon sekä kasvattajayhteisöjen yhteisiin arvoihin. Lähtökohtana kasvatuspohjalle on laaja-alainen ja monitieteellinen tieto, tutkimus ja pedagogisten menetelmien tunteminen.

Varhaiskasvatuksen toteuttajina ovat perheiden ohella kunnat, järjestöt ja seurakunnat. Varhaiskasvatuspalveluista keskeisimpiä ovat päiväkotij- ja ryhmäperhepäivähoitotoiminta, perhepäivähoito, sekä erilaiset avoimen toiminnan muodot, joita järjestetään valtakunnallisten sekä kuntien omien linjausten mukaisesti.

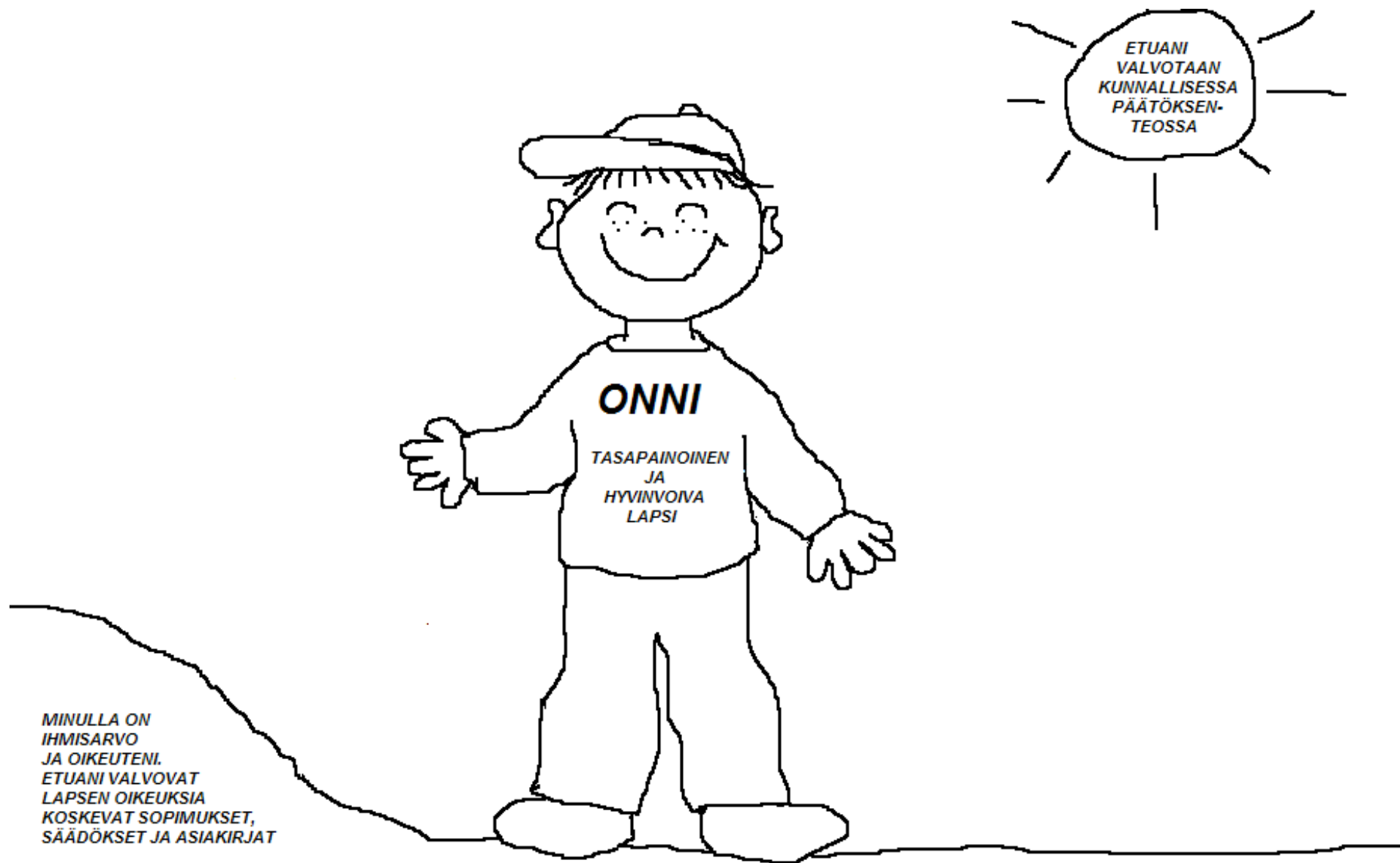
2.2 Varhaiskasvatuksen arvopohja ja kasvatuspäämäärät

Seuraavilla sivuilla kuvaamme varhaiskasvatuksen arvopohjaa, periaatteita ja päämääriä Kuusiokunnissa. Toisessa kuvassa asia tulee esiin kuusissa ja kolmannessa asia kuvataan pilvillä. Toisessa ja kolmannessa kuvassa on kuvatekstin lisäksi myös edellisten kuvien asiat. Näin viimeisestä kuvasta löytyy kaikkien kuvien kokonaisuus.

Kuva 1: Varhaiskasvatuksen yhteiskunnallinen arvopohja

Kuva 2: Varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet Kuusiokunnissa

Kuva 3: Varhaiskasvatuksen päämäärät

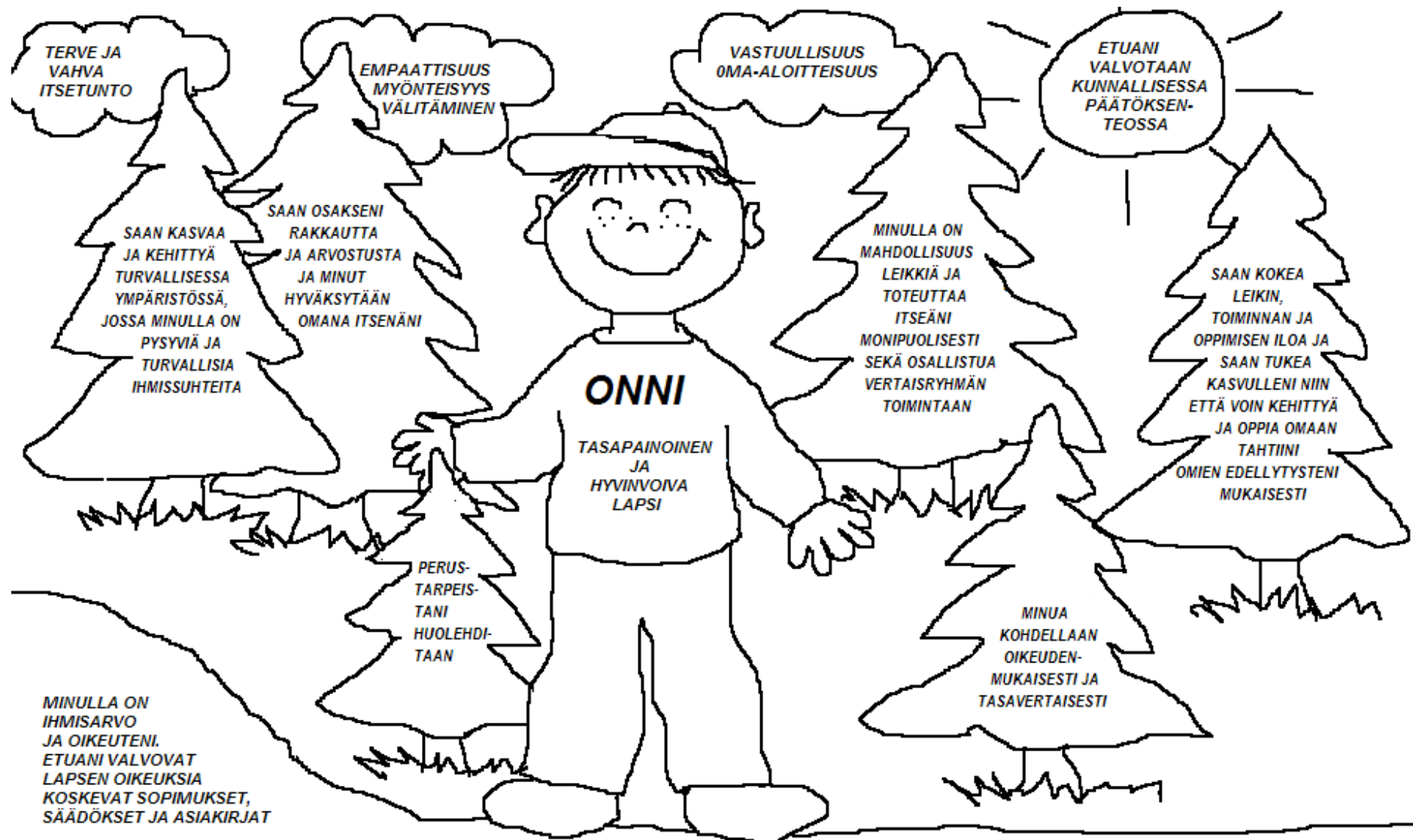

Kuva 1: Varhaiskasvatuksen yhteiskunnallinen arvopohja

Kuva 2: Varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet Kuusiokunnissa

Kuva 3: Varhaiskasvatuksen päämäärät

3. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

Kuusiokunnissa varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Kunnan Vasu

Kunnan varhaiskasvatuksen linjauksissa tai varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään, millaisia seudullisia, alueellisia ja yksikkökohtaisia suunnitelmia kunnassa tehdään ja miten ne vahvistetaan ja tarkistetaan säännöllisesti. Kunnan vasu voidaan tehdä myös seudullisena yhteistyönä, kuten Kuusvasu on tehty.

Päivähoitoyksikön Vasu

Yksikön Vasu kokoaa yhteen henkilöstön ja asiakkaana olevien perheiden näkemykset siitä, mitkä ovat parhaita tapoja kussakin yksikössä toteuttaa varhaiskasvatusta lasten hyvinvointia edistävällä tavalla. Yksikön Vasun on tarkoitus olla konkreettinen työväline toiminnan kehittämisessä ja kasvatuskumppanuuden toteuttamisessa.

Lapsen Vasu

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa otetaan huomioon lapsen yksilöllinen kasvu, kehitys ja oppiminen. Varhaiskasvatussuunnitelma perustuu lapsen kokemuksiin, tarpeisiin, mielenkiinnon kohteisiin ja vahvuuksiin. Lapsen ajatuksia pyritään selvittämään hänen ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti esim. haastatteleamalla häntä, leikin avulla, ryhmäkeskustelun kautta, piirittämällä jne. Vasuun kirjataan lapsen tuen tarve ja sen järjestäminen ja tehdään tarvittaessa kuntoutussuunnitelma / erityisen tuen suunnitelma.

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma toimii sekä kunnan, yksikkökohtaisen että lapsen vasun pohjana. Vasujen tulee elää lapsen, perheen ja kasvattajien arjessa ja heijastaa muutoksia lapsen kasvuympäristössä. Jokainen kunta on valinnut omat varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeet.

3.1 Tavoitteena hyvinvoiva lapsi

kokee kuuluvansa ryhmään

on elämänmyönteinen

hyvinvoiva lapsi

uskaltaa yrittää

on tasapainoinen

oppii sosiaalisia taitoja

nauttii yhdessäolosta

on leikkivä ja tutkiva

Hyvinvoinnin edellytykset:

- lapsen perustarpeista huolehditaan
- lasta arvostetaan ja hänet hyväksytään
- lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi
- lapsi saa vahvistusta terveelle itsetunnolle
- lapsi kohdataan tasa-arvoisesti perhekulttuurinsa mukaisesti
- lapsella on pysyvät, lämpimät ja turvalliset ihmissuhteet

3.2 Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus

Kuusiokunnissa varhaiskasvatus toteutuu kokonaisuutena, jossa kaikki kolme osa-aluetta; hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat toisiinsa niin, että ne toimivat toisiaan täydentäen. Nämä ulottuvuudet painottuvat eri tavoin eri-ikäisillä lapsilla ja niiden merkitys vaihtelee eri tilanteissa. Kasvatus ja opetus nähdään osana lapsen perushoitoa. Hyvä hoito on perusta toiminnalle varhaiskasvatuksessa ja aikuisen tulee toimia tiedostetusti mallina lapselle.

Mitä pienempi lapsi on, sitä enemmän hän tarvitsee huolenpitoa sekä lapsen ja aikuisen välistä

vuorovaikutusta. Kun lapsen perustarpeista on huolehdittu ja lapsi voi suunnata mielenkiintonsa ja oppimishalunsa ympäristöönsä. Hyvällä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudella voidaan edistää lapsen myönteistä minäkäsitystä, ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä ajattelun kehittymistä. Lapsen päivään kuuluvat hoito- ja muut vuorovaikutustilanteet ovat tärkeitä kasvun ja oppimisen kannalta. Selkeä päivärytmi muodostuu lapsen kokemista jokapäiväisistä arjen tilanteista, joihin kasvattajat antavat opetuksellisen ulottuvuuden.

3.3 Kasvattaja varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa henkilöstö muodostaa kasvattajayhteisön, joka koostuu erilaisen koulutustaustan ja työkokemuksen omaavista työntekijöistä. Työntekijöitä tulee olla riittävästi ja heidän tulee olla päteviä sekä motivoituneita ylläpitämään ammatillista erityisosaamistaan. Ammatillisen pohjakoulutuksen lisäksi työn kehittäminen vaatii jatkuvaa arviointia, uudistumista ja tietojen päivittämistä täydennyskoulutuksen avulla.

Kasvattajan työssä on tärkeää oma kasvattajuus ja sen taustalla olevat arvot ja eettiset periaatteet. Oman työn pohtiminen ja arviointi auttavat kasvattajaa toimimaan tietoisesti eettisesti ja ammatillisesti kestävien toimintaperiaatteiden mukaisesti. Tärkeää on myös kyky kuunnella lasta sekä reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Kasvattajan tehtävänä on olla läsnä, rohkaista lasta omatoimisuuteen ja auttaa lasta löytämään itselleen sopivia toimintatapoja.

Varhaiskasvatuksessa on ensiarvoisen tärkeää kasvatuskumppanuus. Kasvattajat ja vanhemmat yhdessä mahdollistavat aikuisten ja lasten välisen hyvän ilmapiirin. Avoin keskustelukulttuuri ja toimivat yhteistyön rakenteet edistävät kasvattajayhteisön laadukkaan toiminnan ylläpitämistä ja tavoitteiden yhdensuuntaisuutta.

3.4 Varhaiskasvatusympäristö

Varhaiskasvatusympäristö sisällä ja ulkona tarjoaa lapselle tilaisuuksia leikkiin, muuhun toimintaan sekä omaan rauhaan. Se ohjaa lapsen uteliaisuutta, mielenkiintoa ja oppimismotivaatioita sekä tukee hänen aktiivisuuttaan ja oma-aloitteisuuttaan. Ympäristö antaa virikkeitä sekä innostaa ja rohkaisee lasta kaikenlaiseen toimintaan. Myönteinen ilmapiiri tukee monipuolisesti lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista.

3.5. Oppimisen ilo

Kuusiokuntien varhaiskasvatus tarjoaa mahdollisuuden uuden oppimiseen ja oppimisen ilon kokemiseen. Omien elämyksien kautta lapsi oppii parhaiten ollessaan aktiivinen ja kiinnostunut. Turvalliset ihmissuhteet luovat hyvän perustan lapsen henkiseen hyvinvoinnille. Tärkeää on kuunnella lasta ja antaa hänelle mahdollisuus aktiiviseen aloitteen tekoon ja toimintojen valitsemiseen sekä tutkimiseen. Myönteinen asenne ja kannustaminen ovat tärkeitä lähtökohtia oppimiselle Kuusiokuntien varhaiskasvatuksessa.

3.6 Kielen merkitys varhaiskasvatuksessa

Lapsi on kiinnostunut ympäristöstään ja rakentaa kuvaa ympäröivästä maailmasta ja paikastaan siinä. Tällöin kielen merkitys on keskeinen. Kielen tehtävä ajattelutoimintojen tukena korostuu lapsen kasvaessa, jolloin se liittyy ongelmanratkaisuun, loogiseen ajatteluun, vuorovaikutukseen ja kuvitteluun. Kielen hallintaan liittyvät valmiudet ovat perustana oppimisvalmiuksille.

Leikillä ja saduilla on varhaislapsuudessa erityinen merkitys lapsen kielen kehitykselle ja maailmankuvan syntymiselle. Vuorovaikutuksessa vahvistuu lapsen myönteinen minäkuva ja itsensä hyväksyminen. Kielen oppiminen on aina luova ja persoonallinen prosessi, jossa jäljittelyllä on tärkeä merkitys. Aikuis- ja vertaissuhteissa lapset oppivat kulttuurisia ja sosiaalisia tapoja ja kommunikaatiomalleja. Vuorovaikutuksessa lapsi oppii kyselemään ja luokittelemaan asioita käsittein. Kielen oppimisessa sanavarasto karttuu, kuulonerottelukyky vahvistuu ja lapsi oppii vastaanottamaan kielellisiä ohjeita.

Päivittäiset toimintarutiinit opettavat lapsille eri tilanteisiin liittyvää kieltä. Kasvaessaan lapset liittyvät leikkisään kielen toimintaan, jolloin omien kokemusten, erityisesti leikin, merkitys kielen oppimisessa korostuu. Kielen avulla lapset muotoilevat leikkinsä tarkoitusta, kuvailevat sen etenemistä ja säätelevät suhteitaan.

Lapsella on luontainen taipumus sanoilla leikittelyyn. Riimittelyt ja hassut merkityksettömät sanat ohjaavat lapsen huomiota merkityksestä kielen muotoon ja harjaannuttavat kielellisen tietoisuuden aluetta. Lapset pitävät myös tarinoista. Lapsen itsensä keksimät tarinat sekä luova toiminta kasvattajan kertomien satujen ja tarinoiden pohjalta kasvattavat luottamusta omiin kykyihin ja jatkuvaan itsensä ilmaisemiseen. Kirjallisuuden eri lajit kuuluvat alusta lähtien lasten elämään. Ne tutustuttavat lasta monipuolisesti ympäröivään maailmaan sekä kielen rikkauksiin, ja harjoittavat kuuntelu- ja keskittymistaitoja.

Kuusiokunnissa kasvattaja ohjaa lapsen havaintoja, opettaa toimintatapoja sekä kuvailee ja selittää tapahtumia. Lapsi tarvitsee kielen kehitystä tukevan virikkeellisen ja toiminnallisen kasvuympäristön, jossa hän voi havainnoida puhuttua ja kirjoitettua kieltä. Varhaiskasvatuksessa lasta pyritään suojelemaan tv:n, videoiden sekä pelien liialliselta käytöltä.

3.7. Lapselle ominaiset tavat toimia

Lapselle ominaisia tapoja toimia ovat leikkiminen, liikkuminen, taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen sekä tutkiminen.

3.7.1 Leikkiminen

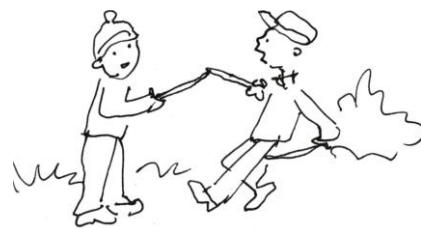

Lapset eivät leiki oppiakseen, mutta oppivat leikkiessään. Alle kouluikäisen tärkein oppimismenetelmä on leikki. Leikin avulla lapsi käsittelee tunteitaan, oppii hallitsemaan oppimiaan asioita ja hänen minäkuvansa syventyy. Leikin kautta lapsi tutustuu ympäristöönsä ja harjoittelee yhteistoimintaa, solmii ystävyyssuhteita sekä ilmentää taitojaan ja omia kokemuksiaan. Lasten leikki on vuorovaikutuksellista

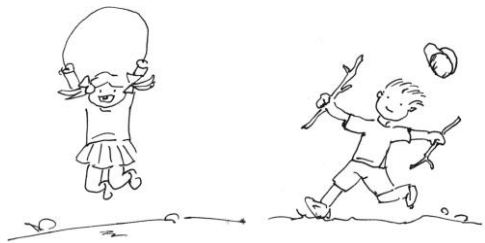
ja luonteeltaan sosiaalista. Lapsiryhmä vaikuttaa merkittävästi leikin kulkuun. Leikki kehittyy yksinleikistä ryhmässä leikkimiseen sekä kuvitellusta leikistä sääntöleikkeihin. Leikkinsä aineksina lapset käyttävät kaikkea näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa.

Kasvattajat antavat leikkiville lapsille vapautta, mutta onnistunut leikki vaatii usein myös suoraa ja epäsuoraa ohjausta. Lasten iästä, leikkimisen taidoista, leikin lajista ja muista tilannetekijöistä riippuen kasvattajan tehtävä vaihtelee leikkiin osallistumisesta ulkopuoliseen havainnoimiseen. Kasvattajat tiedostavat ja osaavat käyttää hyväkseen leikin kytkentöjä kaikkiin toiminnan osa-alueisiin, mutta he antavat tilaa myös lapsesta lähteville hetkellisesti rajuillekin leikki-ideoille.

Kuusiokuntien puhdas luonto antaa monipuolisen ympäristön leikille. Leikkiympäristö muodostuu kasvattajien asiantuntemuksen, lasten kehitysvaiheiden ja leikkikulttuurin mukaan. Lapset osallistuvat ympäristön ylläpitämiseen ja uudistamiseen kykyjensä mukaan. Sekä sisä- että ulkotilojen suunnittelussa otetaan huomioon lasten ikä ja kehitys sekä erilaisten leikkien vaatimat aika-, tila- ja välineratkaisut.

3.7.2 Liikkuminen

Liikkumisen lähtökohtina varhaiskasvatuksessa ovat lapsen halu liikkua, liikuntaa tukeva ympäristö ja kasvattajan ohjaus. Lapsi tarvitsee joka päivä vähintään kaksi tuntia reipasta liikuntaa. Liikunnallisen elämäntavan kehittyminen alkaa jo varhaislapsuudessa. Liikunta on edellytys lapsen normaalille fyysiselle kasvulle ja kehitykselle. Jotta lapsen hengitys- ja verenkiertoelimistö kehittyisi, lapsen tulisi liikkua useita kertoja päivässä hengästymiseen saakka.

Päivittäinen liikkuminen sisällä ja ulkona luo lapselle mahdollisuuden saada kokemuksia, vauhtia, elämyksiä ja hikeä sekä hengästymistä. Hyvinvoinnin ja terveen kasvun perustana liikkuminen tukee lapsen ajattelua. Liikkumisen avulla lapsi kokee iloa, ilmaisee tunteitaan ja oppii uutta itsestään, toisista ja ympäristöstään. Tämän kautta lapsen tietoisuus omasta kehosta ja sen hallinnasta lisääntyy, joka luo pohjan terveille itsetunnolle. Vähän liikkuvien lasten kannustaminen liikkumiseen ja terveelliseen sekä

monipuoliseen ravintoon, on erityisen tärkeää, jota on tukenut mm. diabetesta ennaltaehkäisevä Dehkon 2D –hanke Tervehet Mukulat .

Kasvattajien tehtävänä on kannustaa lasta päivittäiseen liikkumiseen ja luoda lapselle liikkumiseen virittävä ympäristö, poistaa liikkumisen esteitä sekä ohjata turvalliseen liikkumiseen. Säännöllisellä ohjatulla liikkumisella on tärkeä merkitys lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle. Kasvattajan tulee ottaa ohjauksessa huomioon erilaiset opetustyylit ja lapsen motoristen taitojen kehittymisen säännöllinen havainnointi.

3.7.3 Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen

Taiteellisella kokemuksella tarkoitetaan musiikillista, kuvallista, tanssillista ja draamallista toimintaa, kädentaitoja sekä lasten kirjallisuutta. Lapsi ilmaisee ajatuksiaan ja tunteitaan taiteellisen toiminnan kautta. Taiteessa lapsella on mahdollisuus kokea mielikuvitusmaailma, jossa kaikki on mahdollista ja leikisti totta. Taide virittää lapsen toiminnallisuuden ja tempaa mukaansa oppimaan uusia asioita ja kehittymään yksilönä sekä ryhmän jäsenenä.

Varhaiskasvatus antaa mahdollisuuden lapsen omille persoonallisille valinnoille. Lapsen mielikuvitukselle ja luovuudelle annetaan tilaa, aikaa ja rauhaa. Jokainen tuotos on tärkeä ja kasvattaja kunnioittaa lapsen itsensä asettamia arvokkaita tavoitteita. Kasvattajayhteisön tulee keskuudessaan tukea myös kasvattajien erilaisia ammatillisia taitoja, luovuutta ja spontaanisuutta, koska tehtävänä on ohjata lasta myös teknisessä osaamisessa. Taiteellisen asiantuntemuksen laatua voidaan Kuusiokunnissa rikastuttaa yhteistyöllä paikallisen kulttuuritoimen ja muiden lastenkulttuuria edistävien asiantuntijoiden kanssa.

Varhaiskasvatusympäristössä lapsella on mahdollisuus kokea taiteellisia elämyksiä monipuolisesti esim. maalaten, piirtäen, soittaen, laulaen, rakentaen, näytellen, tanssien, nikkaroiden, askarrellen, ommellen, satuja kuunnellen ja keksien jne. Varhaiskasvatuksessa lapsen taiteellinen ilmaisu ja osaaminen tuodaan esille. Ympäristön esteettisyys on tärkeää ja voi olla monelle lapselle jo sellaisenaan taide-elämys.

3.7.4 Tutkiminen

Lapselle tutkiva ihmettely on syntymästä saakka luontaista. Lapsen oma kokemusmaailma sekä vuorovaikutus muiden lasten ja aikuisten sekä lähiympäristön kanssa toimivat eri-ikäisten lasten oman tutkimisen innoittajana. Yrityksen, erehdyksen ja oivalluksen kokemus ylläpitää ja vahvistaa lapsessa oppimisen iloa. Oman toiminnan kautta oppiakseen lapsi tarvitsee, aikaa, rauhaa ja tutkimiseen kannustavan ympäristön.

Kasvattajat luovat lapselle innostavan sekä avoimen ja kannustavan ilmapiirin ja ympäristön omilla asenteillaan ja toiminnallaan, joka kannustaa lasta tutkivaan toimintaan. Kasvattajan tehtävänä on järjestää ympäristö mielenkiintoiseksi monipuolisten materiaalien ja välineiden avulla. Lapselle luodaan monipuolisia ja lasta kiinnostavia kokemuksia ja antavat riittävästi aikaa lapsen omaehtoiselle tutkimiselle, kokeiluille ja ongelmaratkaisuille.

3.8 Varhaiskasvatuksen sisältöalueet eli orientaatiot

Lapset oppivat koko ajan erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Toimiessaan vuorovaikutuksessa ympäristönsä ja ihmisten kanssa lapset ovat aktiivisia oppijoita. Varhaiskasvatuksessa kasvattajalla tulee olla selvä kuva siitä, miten kunkin lapsen kasvatapahtuma etenee. Varhaiskasvatuksen keskeisiä

sisältöalueita ovat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Näiden sisältöalueiden tarkoituksena on antaa lapselle valmiuksia perehtyä, ymmärtää ja kokea ympäröivän maailman erilaisia ilmiöitä.

Eri sisältöalueiden aiheet, ilmiöt ja sisällöt liitetään lapsen lähiympäristöön, arkeen ja kokemuksiin niin, että lapsi voi tehdä asioista havaintoja itse ja muodostaa omia käsityksiään. Päivähoidon sisältöalueet muodostavat varhaiskasvatuksesta vastaavalle henkilökunnalle kehyksen niistä kokemuksista, tilanteista ja ympäristöstä, joita lapselle tulee tarjota, jotta lapsen kasvu ja kehitys etenisi tasapainoisesti.

Sisältöalueiden kautta lapselle avautuu vähitellen tie inhimilliseen ymmärrykseen ja muodostavat jatkumon esiopetuksen keskeisiin sisältöalueisiin.

Matemaattinen orientaatio

Varhaiskasvatuksessa vertaaminen, päättelyminen ja laskeminen tapahtuvat arkielämän tilanteissa leikinomaisesti konkreettisten lapsille tuttujen ja heitä kiinnostavien materiaalien, esineiden ja välineiden avulla.

Luonnontieteellinen orientaatio

Luonnontieteelliselle orientaatiolle on ominaista kokeellisten menetelmien käyttö. Lasta kannustetaan käyttämään aistejaan monipuolisesti ja tarjotaan välineitä omaehtoiseen tutkimiseen ja havainnointiin sisällä ja ulkona. Lähtökohtana on lapsen luontainen kiinnostus ympäristöön ja sen ilmiöihin. Retkillä

lähiympäristöön saadaan omakohtaisia kokemuksia luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä ja harjoitellaan yhdessä aikuisten kanssa ottamaan vastuuta niiden hyvinvoinnista. Ympäristöstä tehtyjen havaintojen tutkimisen, työstämisen ja syy-seuraussuhteiden pohtimisen avulla autetaan lasta ymmärtämään luonnon ilmiöitä ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Lasta opetetaan myös arvostamaan luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä erilaisia ihmisiä ja kulttuureja.

Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

Historiallis-yhteiskunnallisessa orientaatiossa rakennetaan lasten kanssa kuvaa menneisyydestä siitä kertovien esineiden ja dokumenttien avulla. Se voidaan toteuttaa esim. tutustumalla lähiympäristön ja kotiseudun kohteisiin ja nähtävyyksiin tai kuuntelemalla vanhempien ihmisten kertomuksia.

Esteettinen orientaatio

Esteettinen orientaatio käsitetään laajana ja monitahoisena alueena varhaiskasvatuksessa. Se avautuu lapsille havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen ja luomisen sekä kuvittelun ja intuition avulla. Käytännössä koetaan omakohtaisia aistimuksia, tuntemuksia ja kokemuksia kauneudesta, harmoniasta, melodiasta, rytmistä, tyylistä, jännityksestä sekä ilosta, mutta myös näiden vastakohdista. Esteettisessä orientaatiossa lapsen arvostukset, asennoituminen ja näkemykset alkavat hahmottua. Varhaiskasvatuksessa koetaankin, että ihmisenä ja ihmisyyteen kasvun kannalta samaistuminen on yksi orientaation tärkeä tapahtuma lapsella.

Eettinen orientaatio

Päivittäisessä kanssakäymisessä lasten kanssa tulee jatkuvasti tilanteita, jolloin lapset oppivat jo pienestä pitäen tuntemaan hyvän ja pahan, oikean ja väärän. Lapsen kehitystason huomioon ottaen pohditaan myös oikeudenmukaisuutta ja toisten kunnioittamista. Monenlaiset pelot ja syyllisyydentunteet voivat ahdistaa lapsen mieltä. Turvallisessa hoito- ja kasvatusympäristössä vaikeitakin asioita voidaan käsitellä luontevasti. Lasta kannustetaan avautumaan ja kertomaan tuntemuksistaan.

Uskonnollis – katsomuksellinen orientaatio

Uskonnollis-katsomukselliset sisällöt varhaiskasvatuksessa muodostuvat vanhempien vakaumuksen ja lapsen oman uskonnon asioista, ilmiöistä, perineistä, tavoista ja käytännöistä, joista sovitaan lapsen yksilöllisessä kasvatussuunnitelmassa. Lapselle annetaan mahdollisuus hiljentyä, kysellä, pohtia ja ihmetellä. Uskonnollis-katsomukselliset sisällöt suunnitellaan ja toteutetaan noudattamalla kirkollisia juhlapyhiä kirkkovuoden mukaan. Lisäksi sisältöä orientaatioon tuodaan pienille lapsille suunnattujen raamatun kertomusten avulla. Jos lapsen ryhmässä on eri uskontoja, niihin tutustutaan ja niistä puhutaan.

4. VANHEMPIEN OSALLISUUS LASTEN VARHAISKASVATUKSESSA

Kasvatuskumppanuus on vuorovaikutussuhde, jossa vanhemmat ja henkilöstö tietoisesti sitoutuvat lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Yhteistyö rakentuu kuulemisen, kunnioituksen, vastavuoroisuuden ja luottamuksen periaatteelle.

Kasvatuskumppanuudessa vanhempien tuntemus ja ymmärrys omasta lapsestaan ja työntekijän osaaminen, tiedot, taidot ja ymmärrys yhdistyvät lapsen kehitystä ja kasvua tukevaksi kokonaisuudeksi. Työntekijä käyttää omia työtapojaan siten, että vanhemman näkemykset, käsitykset ja ratkaisuehdotukset tulevat kuulluksi ja

jaetuksi vanhempaa arvostavalla tavalla.. Kasvatuskumppanuuden kautta molemmat osapuolet saavat laajemman, syvemmän ja monipuolisemman käsityksen lapsesta eri kasvu-ympäristöissä. Eri kasvupaikkojen tuntemus auttaa sekä vanhempia että päivähoidon henkilöstöä heidän omassa kasvatustehtävässään. Vanhemmille on tärkeää jakaa ajatuksia omasta lapsestaan ja kuulla hoitopäivän tapahtumia, kokemuksia ja tunteita. Kasvattaja tarjoaa silloin vanhemmille mahdollisuuden eläytyä lapsen päivään ja liittyä siihen osaan lapsen elämään, jossa vanhempi ei itse ole ollut läsnä.

Kasvatuskumppanuuden ensi askeleet otetaan vanhempien hakiessa lapselleen hoitopaikkaa.

Vanhempien asiantuntemus omasta lapsestaan ja heidän tarpeensa sekä toiveensa otetaan huomioon jo päivähoitopaikkaa järjestettäessä. Lapselle pyritään löytämään hoitopaikka, jossa hänen kasvunsa ja kehityksensä edistyvät parhaalla mahdollisella tavalla ja jossa kasvatuskumppanuus jatkuu ja syvenee hoitosuhteen edetessä.

Kasvatuskumppanuus on suunnitelmallista varhaiskasvatustyötä, ja sitä toteutetaan laatimalla yhdessä varhaiskasvatussuunnitelmia. (Kts. kappale 3. Varhaiskasvatuksen toteuttaminen)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa päivähoidon henkilöstö ja vanhemmat sopivat niistä konkreettisista menetelmistä ja ohjauskeinoista, jotka mahdollistavat lapsen ja vanhempien tarpeiden ja toiveiden huomioimisen. Samalla sovitaan yhteistyöstä, tarvittavista resursseista sekä seurannan ja arvioinnin toteuttamisesta ja aikatauluista.

5. ERITYINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA

Lapsen kasvuun kuuluu erilaiset kehitysvaiheet ja muutokset. Jokaisella lapsella on oikeus riittävään ja oikea-aikaiseen tukeen kasvussa ja kehityksessään. Tämän lisäksi lapsi voi tarvita joko ajoittain tai pysyvästi tehostettua tai erityistä tukea. Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen perustuu vanhempien ja kasvatushenkilöstön havaintoihin tai aiemmin todetulle lapsen erityisen tuen tarpeelle. Olennaista on aloittaa tukitoimet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa jolloin niihin voidaan heti tarttua.

5.1. Lapsen erityisen tuen tarve

Erityisen tuen tarpeen arvioinnista keskustellaan yhdessä vanhempien ja kasvatushenkilöstön kanssa. Tukitoimien järjestämisestä sovitaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Lapsen Vasua tulee tältä osin päivittää lapsen tuen tarpeen muuttuessa. Tarvittaessa suunnitelman totuttamiseksi otetaan mukaan lapsen tuen kannalta tarkoituksenmukaisia asiantuntijatahoja. Se, joka havaitsee lapsen kasvuun tai kehitykseen liittyvän huolen voi käynnistää tuen tarpeen arvioinnin ja suunnittelun. (Kts ”Onni Arvolalla tuen tarve”, liite 1)

Pääpaino tuen järjestämisessä on lapsen päivittäisessä arjen mukauttamisessa lapselle sopivaksi. Keskeistä on lapsen minäkuvan ja itsetunnon vahvistaminen sekä perustaitojen harjaannuttaminen. Lapsen kasvatustoimintaa yksilöllistetään eriyttämällä, henkilökohtaisella ohjauksella, ympäristön ja toiminnan mukauttamisella lapselle sopivaksi.

Suunnitelmat laaditaan lapsen vahvuuksien ja voimavarojen pohjalle. Lapsen oma näkemys tulee selvittää esim. haastattelemalla tai siten että lapsi on mukana suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelmassa sovitaan tavoitteista ja käytetyistä menetelmistä sekä sovitaan yhteistyöstä, jatkotoimenpiteistä ja seurannasta/ arvioinnista.

5.2. Yhteistyö lapsen tuen järjestämisessä

Tukitoimet käynnistetään heti, kun tiedetään erityisen tuen tai kuntoutuksen tarve. Voimassaolevat päivähoitoa koskevat säädökset edellyttävät, että erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevalle lapselle laaditaan kuntoutussuunnitelma yhteistyössä vanhempien ja tarpeen mukaan muiden asian-tuntijoiden kanssa. Päivähoitolain mukaan kunnalla tulee olla käytettävissä tarvetta vastaavasti erityislastentarhanopettajan palveluja.

Esiopetuksessa olevalla lapsella, jolle on tehty erityisopetuspäätös tai joka kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin tulee laatia henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (=HOJKS).

Eri tahoilla lapselle laaditut suunnitelmat sekä kuntoutus- ja terapiapalvelut tulee sovittaa yhtenäiseksi kokonaisuudeksi siten että ne ovat luonteva osa lapsen arkea ja toimintaympäristöä. Lapsen tuen tarpeen jatkuvuudesta huolehditaan eri siirtymävaiheissa kuten päivähoitopaikan vaihtuessa ja esiopetuksen/ koulun alkaessa.

6. TURVALLISUUSUUNNITTELU VARHAISKASVATUKSESSA

Turvallisuussuunnittelun lainsäädännöllisenä taustana ovat mm. päivähoitolaki ja -asetus, pelastuslaki ja -asetus sekä työturvallisuuslaki ja -asetus. Päivähoitoyksikössä pitää olla laadittuna turvallisuussuunnitelma ja sen osana pelastussuunnitelma. Toimintayksikön on suositeltavaa laatia menettelyohje sen varalta, että tiedot katoavat tai ne muutoin joutuvat väärin käsiin.

Turvallisuussuunnitelman tulee taata lapselle turvallinen päivähoitoympäristö. Toimintayksikön tilojen ja lähiympäristön on sovellettava kaikenikäisille lapsille. Lapsen hoitopaikassa tulee olla riittävästi koulutettua henkilökuntaa. Päivähoidon turvallisuuden ylläpidossa on lisäksi tärkeää henkilöstön ensiapu-, alkusammutus- ja pelastautumiskoulutus. Päivähoidon tulee huolehtia myös lasten turvallisuuskasvatuksesta.

Päivähoidossa tulee huolehtia tietosuojasta, koska henkilökunnalla on hallussaan sekä henkilökuntaa että lapsia ja heidän vanhempiaan koskevaa salassa pidettävää tietoa.

Lisätietoja päivähoidon turvallisuussuunnittelusta Olli Saarsalmen toimittamasta kirjasta: Päivähoidon turvallisuussuunnittelu (2008). Kirjan on julkaissut Stakes yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

7. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMISEN ERÄITÄ NÄKÖKOHTIA

Alueemme varhaiskasvatuksen toteuttamisessa yksi tärkeä toiminta-ajatus on verkostoyhteistyö. Toiminnassa hyödynnetään seutukunnan alueelliset vahvuudet luonnossa ja kulttuuritoiminnassa sekä pyritään mahdollisuuksien mukaan myös huomioimaan eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset.

7.1 Verkostoyhteistyö

Verkostoyhteistyö perustuu luottamukselliseen ja avoimeen yhteistyöhön sekä vanhempien että verkostoissa toimivien ammattiryhmien ja yhteisöjen kesken. Verkostoyhteistyön toimintaperiaatteet, tavoitteet ja sopimukset kirjataan kunkin hallintoalan suunnitelmiin ja kuntakohtaiseen /yksikkökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Vastuu ja tiedottaminen kuuluvat verkostoyhteistyössä kaikille. Varhaiskasvatuksen verkostoyhteistyöllä pyritään toteuttamaan hyvää ja avointa tiedonkulkua sekä tukemaan lasta varhaiskasvatuksen eri vaiheissa. Verkostoyhteistyö voi olla konsultaatiota, jonka tavoitteena on tukea henkilöstöä toimivaan kasvatuskumppanuuteen vanhempien kanssa.

Verkostoyhteistyön eräs muoto on toimivat, nimetyt työryhmät. Alueellamme toimii varhais-erityiskasvatuksen työryhmä eli VEKARA. Vekara-työryhmä on viranomaistyöryhmä, jonka tavoitteena on yhdenmukaisen ja kokonaisvaltaisen lapsen tukipolun toteuttaminen. Vekara-työryhmän tehtävänä on muun muassa riittävän varhaisen tuen ennakointi ja toimintatavoista sopiminen sekä joustava tiedonsiirto.

7.2 Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset varhaiskasvatuksessa

Alueellamme pääsääntöisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia ovat varhaiskasvatuksessa romanit ja maahanmuuttajataustaiset lapset jne. Heille annetaan mahdollisuus kasvaa monikulttuurisessa yhteiskunnassa oman kulttuuripiirinsä ja suomalaisen yhteiskunnan jäseniksi. Varhaiskasvatus järjestetään tavallisten varhaiskasvatuspalveluiden yhteydessä siten, että lapsi kuuluu lapsiryhmään ja hänen sosiaalisia kontaktejaan tuetaan.

Vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Lapsen kielen ja kulttuurin tukemisesta sovitaan vanhempien kanssa tehtävässä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Yhteistyössä vanhempien ja eri kulttuuriyhteisöjen kanssa pyritään edistämään lapsen kulttuuriperinteen jatkumista ja tuetaan lapsen mahdollisuutta ilmentää omaa kulttuuri- ja kielitaustaansa varhaiskasvatuksessa.

Viittomakieli voi olla lapsen äidinkieli, ensikieli tai toinen kieli. Varhaiskasvatusta järjestetään tarvittaessa olosuhteiden ja tarpeiden mukaisesti myös viittoma- tai muulla kielellä. Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen äidinkielen kehittymisestä.

7.3 Luonto, lähiympäristö, liikkuminen ja kulttuuri alueellisina vahvuuksina varhaiskasvatuksen näkökulmasta

Neljä vuodenaikaa tulevat alueellamme varhaiskasvatuksen toiminnassa erittäin näkyväksi. Koska luonto ja maasto ovat monipuolisia, eri vuodenaikoihin liittyvät toiminnot, askartelut, havainnoinnit, laulut, tehtävät ja retket ym. voidaan toteuttaa kokonaisvaltaisesti oleellisena osana varhaiskasvatusta.

Alueellamme luonto on puhdasta ja talvella riittää lunta. Vaihteleva maasto ja luonto antavat mahdollisuuden pitää liikkumista yhtenä vahvana varhaiskasvatuksen integraationa. Luonto tarjoaa talvella lapsille mahdollisuuden mm. pulkkamäkeen, hiihtoon laajaa latuverkkoa käyttäen ja järvien jäällä, luisteluun,

hankikävelyyn ja evästaukoihin laavulla tai kodalla. Kesäisin lapsilla on mahdollisuus metsä- ja marja- sekä sieni-retkiin, lintujen bongailuun, lenkkeilyyn pururadoilla ja patikkareiteillä sekä uintiin järvien rannoilla sekä useassa kunnassa myös uimahalleissa.

Jokapäiväinen arkiliikunta sekä eri lajeihin ja liikkumisen tapoihin tutustuminen niin sisällä kuin ulkonakin kuuluvat näkyvästi varhaiskasvatukseen. Ohjatut sisä- ja ulkoliikuntatuokiot päivä-hoidossa tukevat lapsen kasvua ja kehitystä kokonaisvaltaisesti. Monipuoliset ja moniin käyttötarkoituksiin soveltuvat sisäliikuntasalit ja kylätalot ovat käytössä ympäri vuoden. Lisäksi kuntiemme leikkikentät ovat ahkerassa käytössä.

LAPSEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA -YHTEISTYÖMALLI

ONNI ARVOLALLA
TUEN TARVE

HUOLI PUHEEKSI

- a) Huoli häviää omien toimenpiteiden avulla
- b) Jatkuva huoli tai tuen tarve > toimenpiteet tuen tarpeen

